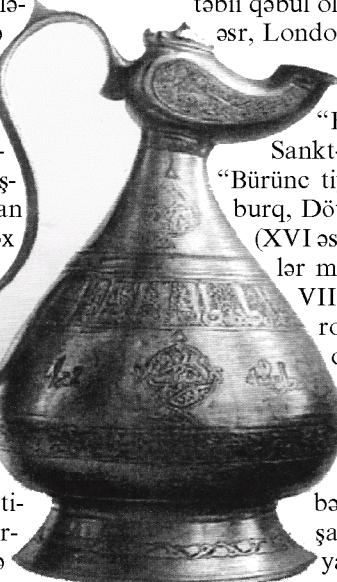

El sənəti - el şöhrəti

Məişətimizlə bağlı olan müxtəlif dekorativ-tətbiqi sənət nümunələri çoxdandır ki, dünyanın müxtəlif guşələrində - nüfuzlu muzey və şəxsi kolleksiyalarda saxlanılmaqla, xalqımıza şöhrət qazandırmaqdır, hamimizə başçılığı göstirməkdədir. Qədim zamanlardan başlayaraq yurdumuza üz tutan əcnəbilər sənətkarlığın çox yüksək səviyyəyə çatdığını ölkəmizdən heç vaxt əlibəş geri dönməyiblər, desək, yanılmarıq. Başqa sözlə deşək, zaman-zaman gücü çatanlar sanballı, buna imkanı olmayanlar isə həcmə kiçik, lakin dəyər etibarılə qiymətli olan sənətkarlıq nümunələrini vətənlərinə aparıblar. Bu mənada azərbaycanlı sənətkarların gözlerinin nuru, əllərinin və ürəklərinin hərarəti ilə ərsəyə götirdikləri dekorativ-tətbiqi sənət əsərlərinin sorağının ABŞ, İngiltərə, Fran-

sa, Türkiyə, Macaristan, Rusiya, İsveçrə, Almaniya, İran və s. ölkələrdən gəlməsi də təbii qəbul olunur. "Şeyx Səfi" xalısı (XVI əsr, London, Viktoria və Albert muzeyi), "Bədii qalxan" (XVI əsr, Moskva, Silah palatası), "Bürüncü lüləyin" (XIII əsr, Sankt-Peterburq, Dövlət Ermitajı), "Bürüncü tiyan" (XIV əsr, Sankt-Peterburq, Dövlət Ermitajı), "Süjetli xalça" (XVI əsr, Budapeşt, Dekorativ sənətlər muzeyi), "Qızıl bilerzik" (e.a.-VIII-VII əsrlər, Nyu-York, Metropolitan muzeyi) və "Bürüncü dolça" (XII əsr, Paris, Luvr muzeyi) belə sənətkarlıq incilərindəndir. İndiki halda əsas məqsədimiz hər birimizə müəyyən mənada qürur bəxş edən və artıq tarixə qovuşanları keçmiş xatırlamaqla yanaşı, sənətkarlıq sahəsində qazanılan əski şöhrətin müasir durumunun heç də xoşagələn olmadığını vurğulamaqdır. Çox təəssüf ki, bir vaxtlar Naxçıvan, Gəncə, Qazax, Quba, Bakı, Şəki, Şamaxı və Qarabağ ustalarının bac-

riqlı əlləri ilə yaradılmış sənət möcüzələri haqqında indi ancaq keçmiş zamanda danışırıq. Görəsən aqillərin nə vaxtsa fəxrlə dilə götirdikləri "El sənəti-el şöhrətidir" deyimi niyə unudulub, bu qədər kəsərdən düşüb? Biz nə vaxta kimi sələflərimizin qazandıqlarını özümüzə qalxan edəcəyik? Bəlkə xalça, parça, tikmə, zərgərlik, misgərlik və digər sənətkarlıq sahələri ilə şöhrət əldə etmək, gəlir əldə etmək mümkün deyil? Düşünmürəm! İnanıram ki, adları vurgulanan sənətkarlıq sahələrini dirçəltməkə həm çoxsaylı sənət yanğılı insanları işlə təmin etmək, həm də milli büdcəyə duylusı töhfə vermek mümkündür... Açığını deyək ki, bu gün Gəncə çini zavodunun bağlı qalması, Bakı saxsı zavodunun potensialından istifadə etməməsi, ölkəni gözəllik nümunələri ilə təmin edən Azərbaycan Bədii Fondu nun "yarımcı" vəziyyəti, məşhur Lahic misgərləri-

nin qalayçılıq etmələri və digər sənətkarlıq biganəliyi sərgiləyən məqamlar yumşaq desək, ürək ağrıldandır. Sənətkarlıq ənənələri təhsillə qazanılmış, o, nəsildən-nəslə ötürülür. Bu mənada artıq dünyasını dəyişmiş bir çox ustaların sənət sirlərini özləri ilə aparmaları ancaq təəssüf doğurur. Bu xoşagəlməz mənzərə davamlı şəkil alındıdan, indi geri qaytarla bilməyəcəyimiz şeylər duyuları dərəcədə çoxdur. Susmaliyiq, yoxsa həyəcan səsini ucaltmalıyıq? Elə isə galin "Nə etməli? sualına birlikdə cavab axtaraq...

Ziyadxan ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının əməkdar incəsənat xadimi, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

